

Elja Penttilä

HAVAINTOJA

Rovasti Elja Penttilä esitteli seuran kokouksessa 27.3.1984 havaintojaan liperiläisten siveellisestä tilasta Suomen sodan jälkeen. Rovasti Penttilä tarjosi erittäin mielenkiintoisen näkökulman sukututkimukseen.

Sukututkimuksen tavoitteet voivat olla erilaisia. Jollekin riittää taannehtiva luettelo esivanhemmista. Kantaisä ja -äiti kuin koristeena sukupuun latvassa ja sitten jälkikasvu oksina ja haaroina tyveen saakka. Kymmenenkin polvea saattaa löytyä suhteellisen helposti ja päästään 1600-luvulla syntyneisiin esivanhempiin. Joukko vuosilukuja ja nimiä, joista saa vihjeitä nimervalintoihin. Sukupu on laihahko, mutta mallikas. Toinen koristelee puuta lisätiedoilla. Niitä löytyy vanhoista asiakirjoista, kirjeistä, perheraamatuista. Muistitietoakin saattaa olla. Kirkonkirjoista löytyy perustiedot ja usein kaikenlaisia erikoismerkintöjä, hyvinkin persoonallisia. Mielellään tyydytään hyväksymään myöntelset, kauniit asiat, jolloin puu muistuttaa joulukuusta.

Seuraavassa esittelen elämää Suomen sodan jälkeisessä Karjalassa, laajassa ja harvaanasutussa Liperissä, jossa ovat sukuni juuret äidin puolelta. Esimerkit ovat myös omasta suvustani. Kolme kirkonkirjaotetta vv. 1813 - 1837 antavat karmeahkon kuvan kansan siveellisestä tilasta, mutta samalla välähdyksen ankarasta kilvotuksesta syntejä vastaan. Henrik Renqvist oli tullut pitäjään 1817 ja alkoi laajamittainen herätys, josta kertovat nämä otteetkin. Siispä:

1804	20	1804	20
1814	6	1814	6
1824	28	1824	28
1834	3	1834	3
1844	28	1844	28
1854	3	1854	3
1864	20	1864	20
1874	6	1874	6
1884	20	1884	20
1894	6	1894	6

Ylimmässä ylärivillä on tietoa talon vanhasta isännästä: "ryyppää milloin saa alinomaa ei eht." Poikkiviivat tarkoittanevat, että viinan saanti ehtyi ajanoloon. Seuraavalla rivillä tietoja pojasta: "lakanut ryyppää usein ei eht. varotettu". Päässyt siis kuiville. Neljännellä rivillä pojan poika: "ryyppää ... syyllinen".

1804	20	1804	20
1814	6	1814	6
1824	28	1824	28
1834	3	1834	3
1844	28	1844	28
1854	3	1854	3
1864	20	1864	20
1874	6	1874	6
1884	20	1884	20
1894	6	1894	6

Keskimmäinen ote on nuoresta aviovaimosta: "lyönyt kuoliaaksi lapsensa - absolv. 7/12 23". 5/12 1823 hän on käynyt ehtoolliskirkossa. Syntintunto, niin päättelisin, on vahvistunut siihen mitaan, että hän meni papin luo tunnustamaan tekonsa ja saamaan synninpäästön. Vilden vuoden ehtoollisellakäyntimerkinnät ovat rivin loppupäässä. Pienet vinoristit tarkoittanevat "ripille" kirjoittautumismerkintää keskusteluineen papin kanssa. Vinoristi

kirkollisessa arvostelussa tarkoittaa: osaa hyvin. Pelkkä vino-
viiva, josta näyte alempana, taas: osaa huonosti. Näitten välillä:
tydyttävä V. ja välttävä V.

No.	Anna Lavi	1788	V. X	V. X	V. X	H. Heinävedeltä m. 1833 Paul Hirvonen
No.	Helena	1815	V. I	V. I	V. I	m. 1830 mindre vettig
No.	Eva	1820	V. I	V. I	V. I	m. 1830

Alimmassa näytteessä on kyse kolmen palasen yhdistelmästä. Loinen Anna ja kaksi hänen tytärtään, joista merkintä "mindre vettig" (vähä-älyinen), muuttaneet 1836 Heinävedeltä (Paul Hirvonens enka) Hans Lavikaisen taloon Heinoniemen kylässä. Rivien jatkeella on harvinainen merkintä: "Hans Lavikain on ottanut nämä henkilöt luokseen ja luvannut vastata heidän ylöspidostaan sekä nyt että tulevaisuudessa: todistaa Sexman Tolvain, Alderman Lavikain sekä koko kinkeripiiri 1 may 1837". Tämä Hans on äitini isoisa. Hänellä ja monella muulla on kirkonkirjoissa merkintä "fått liten bok". Saaneet sen kinkereillä tunnustuksena. Henrik Rengvist on tässä menossa vahvasti mukana.

Historia tietää kertoa, että varsinkin nuoriso sanoutui irti siitä aikansa juopottelevasta ja kaikin puolin matalasta menosta ja lyöt-
täytyi mukaan hengellisten tuulten puhaltaessa voimakkaana. Silloin luotiin henkistä pohjaa Suomen itsenäisyyttä varten. Lukutaidotto-

muutta vastaan taisteleminen oli yksi merkittävimmistä. Usko johti myös vastuuseen vähempiosasista. Hannu kuoli "sairaalloisena" 52 vuotiaana. E.m. Anna-leski samana vuonna.

Virikkeen äitini suvun tutkimiseen sain siitä, että nuorin tyttä-
reni ja vävy lähtivät lapsineen Tansaniaan lähetyssairaalaan lää-
käreiksi kolme vuotta sitten. Äitini oli hurskas ihminen, joka
koetti kasvattaa lapsensa (9) Herran pelkoon. Ei tiennyt kertoa
juuri mitään suvustaan, kun oli jäänyt alle kymmenvuotiaana täys-
orvoksi ja perhe muuttanut pois kotiseudulta. Tutkimustulokset ovat
olleet rohkaisevia. - Sukupuu voi näyttää joskus rumalta. Kilvoi-
tusta paheita vastaanhan tämä elämä pääasiassa on/pitäisi olla.
Herran pelkoon ja palvelemaan rakkauteen, jos se johdattelee, niin
hyvä on.